

Aanpak *de Bibliotheek op School* in Harderwijk en Hierden

Samenvatting

De bibliotheek Noord West Veluwe biedt sinds 2015 het landelijke programma *de Bibliotheek op School* op scholen aan. Vanuit de gemeenteraad Harderwijk ontstond het verzoek om een plan van aanpak om het programma *de Bibliotheek op school* uit te kunnen voeren op alle basisscholen in Harderwijk en Hierden die hiervan gebruik wensen te maken. Hierbij prioriteit te geven aan de basisscholen waar dit programma de meeste meerwaarde biedt. Dit Plan van Aanpak uiterlijk op 1 november 2021 voor te leggen aan de raad, vergezeld van een tijdspad met prioritering en een kostenraming. Deze vragen worden beantwoord in dit document. In deze samenvatting leest u de conclusie en tevens het antwoord op de vragen hierboven genoemd..

Om de kwaliteit te kunnen garanderen en de school goed te kunnen begeleiden in het proces, kunnen per jaar maximaal vier scholen aangesloten worden op het programma De Bibliotheek op School (ook wel dBos). Het aansluiten van 13 scholen in Harderwijk betekent een tijdsbeslag van minimaal vier jaar. Eind 2024 is het op zijn vroegst mogelijk om dBos te hebben geïmplementeerd op alle scholen, vooropgesteld dat deze scholen allemaal willen meedoen aan het programma.

Tot nu toe wordt de implementatie gedekt vanuit de reguliere bibliotheeksubsidie en aanvullende subsidies en stimuleringsregelingen. Er zijn momenteel niet genoeg financiële middelen beschikbaar om binnen vier jaar alle scholen de mogelijkheid te geven om aan te sluiten bij het programma. Gezien de gemeentelijke begroting zijn er ook geen extra middelen meegenomen met de kadernota. Om dit wel mogelijk te maken zijn er extra incidentele kosten nodig van €70.000,- in 2022, €101.200,- in 2023, € 132.400,- in 2024. Daarnaast is er vanaf 2025, wanneer alle scholen mee zouden doen aan het programma dBos, is er een extra structureel budget van €93.600,- per jaar nodig.

In lijn met de aanpak bestrijding laaggeletterdheid en onderwijs achterstandenbeleid zou het de voorkeur van het college hebben om prioriteit te geven aan scholen met een groot percentage kinderen en hun gezinnen met een onderwijs- of taalachterstand. Als de gemeenteraad besluit de financiële middelen voor de uitrol over alle basisscholen van Harderwijk en Hierden beschikbaar te stellen, zal dit worden opgenomen in de prestatieafspraken met de bibliotheek. Wellicht ten overvloede moet worden vermeld dat scholen autonoom zijn in hun beslissing om deel te nemen aan het programma De Bibliotheek op School. Zowel de gemeente als de bibliotheek kan hierin alleen stimuleren en faciliteren.

Inhoud

Samenvatting.....	1
Wat is dBoS.....	3
Leesbeleid van scholen in Harderwijk	3
Tijdspad en kostenraming om het programma “dBoS” uit te kunnen voeren op alle basisscholen in Harderwijk en Hierden	4
Hoe worden de kosten gedekt?	4
Prioriteit geven aan de basisscholen waar dit programma de meeste meerwaarde biedt	6
Conclusie	7

Wat is dBoS

Het landelijke programma dBoS een samenwerking tussen de scholen, de openbare bibliotheek en de gemeente. Het doel is om kinderen en jongeren te stimuleren meer te lezen, thuis en op school. Het programma is een lange-termijnkeuze. De goede resultaten worden bereikt met een samenwerking van minstens drie jaar. Het programma biedt kennis en menskracht om een leesbeleid te ontwikkelen op school, door regelmatige kennisoverdracht, regelmatige vernieuwing van de collectie en monitoring. Voor uitgebreidere informatie over dBoS, zie de factsheet in de bijlage.

Het voordeel van een programma als dBoS ten opzichte van losse diensten, activiteiten of abonnementen is vooral een duurzame structurele samenwerking tussen de bibliotheek en de school. Dit maakt onder meer het volgende mogelijk:

- jaarlijkse monitoring van de voortgang,
- begeleiding, ondersteuning en kennisoverdracht aan leerkrachten,
- het betrekken van de thuissituatie, i.e. ouders bij leesstimulering.

Echter vraagt dit ook een investering van de scholen: een commitment voor minimaal 3 jaar, van de totale kosten van de samenwerking wordt de school € 11,00 (prijsniveau 2021) per leerling in rekening gebracht. Eigen investering van de school houdt in:

- bijdrage aan jaarlijkse kosten,
- inzet personeel van de school voor eigen rekening,
- aanvulling collectie van de schoolbibliotheek tot minimaal 5 banden is voor rekening van de school,
- inrichting school bibliotheek (aanschaf meubilair, apparatuur)

Niet alle scholen in Harderwijk en Hierden kiezen momenteel voor deze vorm van samenwerking. Redenen zijn onder meer:

- de investering is te fors,
- het past momenteel niet in hun planning.
- Prioriteiten liggen dit jaar elders, ze zijn tevreden met de manier waarop ze het momenteel geregeld hebben, hetzij met inkoop van losse diensten, hetzij door het zelfstandig aanschaffen van collectie.

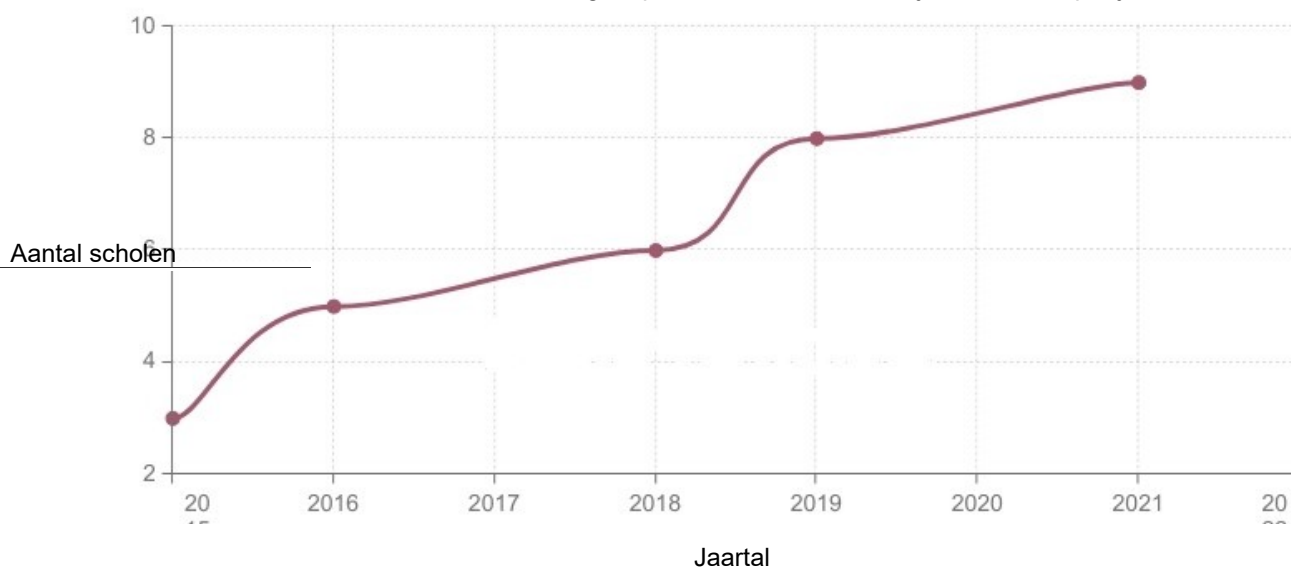
Leesbeleid van scholen in Harderwijk

Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de ontwikkeling van onder meer lezen bij hun leerlingen. De school kiest zelf hoe ze daar invulling aan wil geven. Uit een belronde waarin kort werd gevraagd naar de ervaring van scholen, werden uiteenlopende manieren gedeeld waarop een school aandacht besteedt aan leesontwikkeling. Scholen hebben de keus om een abonnement of dienst af te nemen bij de bibliotheek, waarbij zij de keuze hebben uit verschillende abonnementen en diensten.

In Harderwijk en Hierden zijn in totaal 22 basisscholen. Acht scholen maken gebruik van de dBoS. Vier scholen hebben een Topgroepsabonnement bij de bibliotheek (waarvan één school ook meedoet aan dBoS). Zeventien scholen hebben een groepsabonnement (waarvan zeven ook meedoen aan dBoS).

De uitrol van dBoS (Harderwijk) bij Bibliotheek Noordwest Veluwe is de afgelopen jaren gefaseerd gegaan. Drie scholen zijn in 2015 begonnen. In 2016 zijn er twee scholen begonnen, in 2018 één. In 2019 twee en in oktober 2021 de laatste. Momenteel staan zes scholen op de wachtlijst die graag dBoS willen implementeren op hun school.

Aantal scholen dat dBoS heeft geïmplementeerd in Harderwijk en Hierden per jaartal

Tijdspad en kostenraming om het programma “dBoS” uit te kunnen voeren op alle basisscholen in Harderwijk en Hierden

Er zijn in totaal 22 scholen, waarvan 1 zmlk-school¹. Dit betekent dat we rekenen met 21 scholen met, naar schatting 4864 leerlingen. Met acht van deze scholen is een samenwerkingsovereenkomst dBoS afgesloten. Daarbij gaat het in totaal om 1919 leerlingen. Om de kwaliteit te kunnen garanderen en de school goed te begeleiden in het proces, kunnen per jaar max. 4 scholen aangesloten worden. Het aansluiten van 13 scholen in Harderwijk betekent een tijdsbeslag van minimaal 4 jaar. Implementatiekosten bedragen, naar schatting € 70.000 per jaar. De implementatiekosten zijn een schatting, uitgaande van een gemiddeld aantal leerlingen dat wordt aangesloten. Rekeneenheid: € 85 per leerling. De jaarlijkse kosten stijgen als er meer scholen aangesloten worden en door prijsstijgingen.

Ook de bijdrage van de scholen stijgt ieder jaar. Meer leerlingen per jaar, betekent meer jaarlijkse kosten. Als er jaarlijks leerlingen bijkomen stijgen de totale jaarlijkse kosten zoals getoond in de tabel later in de tekst. Pas als alle scholen die willen zijn aangesloten blijven de jaarlijkse kosten stabiel, uitgezonderd de kostenstijgingen.

Hoe worden de kosten gedekt?

De implementatie wordt gedekt vanuit de reguliere subsidie en aanvullende subsidies en stimuleringsregelingen. Daarbij zijn een aantal bestaande activiteiten gestopt. En de aanschaf van de collectie voor dBoS te kunnen doen werd is er bezuinigd op de reguliere collectie voor volwassenen in de bibliotheek bezuinigd.

Overblijvend budget in programmering werd toegevoegd aan uitbreiding van dBoS.

De jaarlijkse kosten (2021: € 122.00) komen uit de reguliere subsidie en de bijdragen van de scholen (2021: € 26.840).

¹ In de berekening is deze school niet meegenomen. Voor dit schooltype is maatwerk nodig, niet alle bouwstenen zullen van toepassing zijn.

Helaas zijn de mogelijkheden om binnen de reguliere subsidie aanpassingen te doen zijn er niet meer. Zonder extra budget kunnen er geen nieuwe dBoS in Harderwijk worden aangesloten.

In onderstaande tabel is een verdeling gemaakt tussen de huidige kosten en bijdragen van de scholen en wat er aan te verwachten inkomsten en uitgaven zijn in de komende jaren. Voor de berekening is uitgegaan van het prijspeil van 2021. Dat betekent een bijdrage van € 11 per leerling, te betalen door de school. Op de hele tabel is indexatie niet toegepast.

	Fasering schatting kosten:						
		2021	2022	2023	2024	2025	wie betaalt?
Bestaande kosten	Jaarlijkse kosten dBoS ten laste van reguliere subsidie bibliotheek	€ 95.160	€ 95.160	€ 95.160	€ 95.160	€ 95.160	bibliotheek (budgetsubsidie)
	Jaarlijkse bijdragen van de scholen	€ 26.840	€ 26.840	€ 26.840	€ 26.840	€ 26.840	scholen € 11 per II
	TOTAAL jaarlijkse kosten huidige dBoS (ca. 2400 II)	€122.000	€122.000	€122.000	€122.000	€122.000	
Extra benodigde kosten	Implementatie nieuwe dBoS		€70.000	€70.000	€70.000		gemeente (extra subsidie)
	Jaarlijkse kosten nieuwe dBoS*			€31.200	€62.400	€93.600	gemeente (extra subsidie)
	Jaarlijkse bijdrage van de nieuw aangesloten scholen (ieder jaar ca 800 II erbij)		€8.800	€17.600	€26.400	€26.400	scholen € 11 per II
Totaal bedrag extra benodigde kosten vanuit de gemeente			€70.000	€101.200	€132.400	€93.600 (structureel vanaf 2025)	gemeente (extra subsidie)
	TOTAAL bedrag uitgegeven aan dBoS per jaar (inclusief bestaande middelen en extra benodigde middelen.	€122.000	€200.8.000	€240.8000	€280.800	€242.000	

**Het totaal aantal nog aan te sluiten leerlingen (2400) verdelen over 3 jaar, uitgaande van een totale kosten van € 50 per leerling per jaar aan jaarlijkse kosten. Deze kosten zijn verdeeld tussen gemeente (€39) en school (€ 11)*

Prioriteit geven aan de basisscholen waar dit programma de meeste meerwaarde biedt

De aanpak van laaggeletterdheid staat landelijk steeds hoger op de agenda, ook binnen de gemeente Harderwijk. Zoals genoemd in de Uitgangspuntennotitie Kunst en cultuur (door de raad vastgesteld op 22 april 2021) ligt er sinds 2019 een vernieuwde opdrachtbrief vanuit de vier subsidiërende gemeenten (Putten, Ermelo, Harderwijk en Nunspeet) aan de Bibliotheek NoordWest Veluwe. Deze opdracht behelst onder meer

“Programma’s en projecten opzetten en, indien nodig, uitvoeren op specifieke terreinen, al dan niet door een of meerdere van de vier opdrachtgevende gemeenten aangegeven.

- a. Extra programma’s bestrijding laaggeletterdheid*
- b. Programma’s taalbeheersing voor specifieke groepen*
- c. Specifieke programma’s digitale inclusie*
- d. Programma’s en activiteiten op het gebied van leesbevordering om laaggeletterdheid tegen te gaan.”*

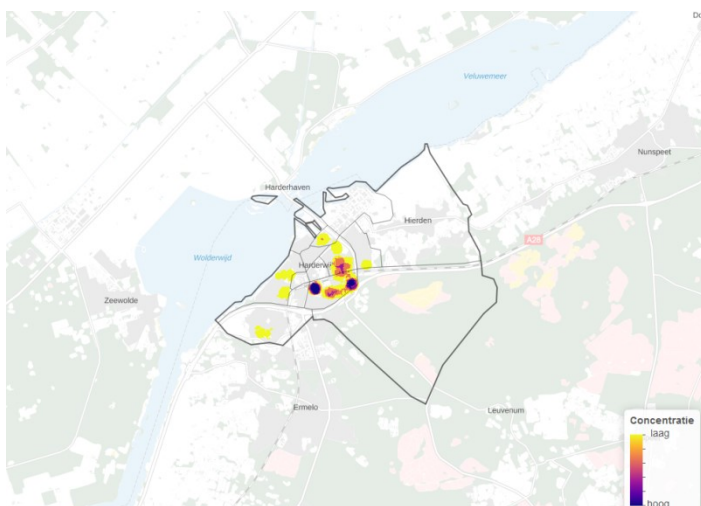
Daarnaast word er sinds dit jaar invulling gegeven aan het uitvoeringsprogramma *Aanpak laaggeletterdheid 2021-2024*. Er word gewerkt, in de vorm van een pilot (mei – december 2021) aan het doel *meer taal in het gezin*. Het streven is om laagtaalvaardige ouders te stimuleren om zich te ontwikkelen zodat ze o.a. hun kinderen goed kunnen begeleiden.

Ook vanuit het Onderwijsachterstanden Beleid is het waar nodig ondersteunen van kinderen (leeftijd 0 – 4) en hun gezinnen in de ontwikkeling een doel.

Gezien de bovengenoemde visies wordt het implementeren van dBOS op basisscholen vanuit de gemeente als vanuit de bibliotheek zeer wenselijk gevonden. Ook is er blijk van enthousiasme vanuit de scholen zelf. Er staan op dit moment 6 scholen op de wachtlijst, en een 7e school heeft aangegeven interesse te hebben.

Welke scholen prioriteit zouden moeten hebben en waar dBOS het meeste meerwaarde biedt, is afhankelijk van meer dan één factor. Factoren hebben te maken met het karakter van de ouder en kind populatie op een school. Anderzijds met de bereidwilligheid en capaciteit van de school. Factoren die vanuit het perspectief van de gemeente en de bibliotheek meespelen bij het bepalen van de meerwaarde van het implementeren van dBOS:

1. Scholen waarvan een gemiddeld groot percentage kinderen een onderwijs- of taalachterstand hebben. Vaak zijn dit ook de kinderen die uit een taalarme thuissituatie komen. Hierbij valt te denken aan scholen in wijken waar:
 - veel kinderen wonen met een onderwijsachterstand
 - het opleidingsniveau van bewoners relatief laag is
 - veel werkloosheid is
 - ouders en/of kinderen weinig tot niet als lid staan ingeschreven bij de bibliotheek

Onderwijsachterstand uitgesplitst naar wijk, 2017
Bron dashboard.cbs.nl/v1/onderwijskansen

2. Bereidwilligheid van scholen. Elke school is vrij om het eigen beleid in te vullen. Scholen kunnen alleen meedoen wanneer:
 - Er voor meerdere jaren commitment er is van ouders (vrijwilligers), directie, docenten en schoolbesturen
 - er genoeg middelen beschikbaar zijn om het programma uit te voeren
 - genoeg mankracht is om het programma te dragen
 - de bereidheid van scholen om, door middel van het programma dBOS, ook te willen inzetten op het ontwikkelen van een taalrijke thuisomgeving. Hierbij willen we als gemeente de nadruk leggen op duurzame ouderparticipatieprogramma's.

3. Bereik van aantal leerlingen op een school.

Het is efficiënter om het programma op een school te implementeren met een groter leerlingen aantal. Ook is het minder kostbaar om het programma te implementeren op een school met leerlingen die een goed leer en leesniveau hebben. Toch willen we hier als gemeente niet prioriteit aangeven. De consequentie is dat er wellicht minder leerlingen worden bereikt. En dat de investering hoger ligt

Conclusie

Zoals genoemd zijn we als college erg blij met het landelijke programma dBos, uitgevoerd door de bibliotheek Noord West Veluwe. Het is een mooie uitwerking van de opdracht vanuit de 4 gemeenten aan de bibliotheek.

Om de kwaliteit te kunnen garanderen en de school goed te begeleiden in het proces, kunnen per jaar max. 4 scholen aangesloten worden. Het aansluiten van 13 scholen in Harderwijk betekent een tijdsbeslag van minimaal 4 jaar. Eind 2024 is het op zijn vroegst mogelijk om dBos te hebben geïmplementeerd op alle scholen.

Tot nu toe word de implementatie gedekt vanuit de reguliere subsidie en aanvullende subsidies en stimuleringsregelingen. Er zijn momenteel niet genoeg financiële middelen om binnen vier jaar alle scholen de mogelijkheid te geven om aan te sluiten bij het programma. Gezien de gemeentelijke begroting zijn er ook geen extra middelen meegenomen met de kader nota. Om dit wel mogelijk te maken zijn er extra incidentele kosten nodig van €70.000,- in 2022, €101.200,- in 2023, € 132.400,- in 2024. Daarnaast is er

vanaf 2025, wanneer alle scholen mee zouden doen aan het programma dBos, is er een extra structureel budget van €93.600,- per jaar nodig.

In lijn met de aanpak bestrijding laaggeletterdheid en onderwijs achterstandenbeleid zou het de voorkeur van het college hebben om prioriteit te geven aan scholen met een groot percentage kinderen en hun gezinnen met een onderwijs- of taalachterstand. Als de gemeenteraad besluit de financiële middelen voor de uitrol over alle basisscholen van Harderwijk en Hierden beschikbaar te stellen, zal dit worden opgenomen in de prestatieafspraken met de bibliotheek. Wellicht ten overvloede moet worden vermeld dat scholen autonoom zijn in hun beslissing om deel te nemen aan het programma De Bibliotheek op School. Zowel de gemeente als de bibliotheek kan hierin alleen stimuleren en faciliteren.